
El mapamundi de Leonardo i Amèrica

Autor:

Data de publicació: 12-07-2012

Creat el Dijous, 12 Juliol 2012 15:25 | Autor: José Luis Espejo

La pista americana de Leonardo da Vinci. de J.L. Espejo al Xè Simposi sobre la descoberta catalana d'Amèrica

Leonardo i America_en Año_Cero_núm.250

És habitual dir que l'humanisme italià va coincidir amb l'anomenada Era de les Exploracions. Amerigo Vespucci és fill del Renaixement: va conèixer Leonardo da Vinci, a qui donarà un "llibre de geometria" (Br.M. 132 b); va ser retratat per Ghirlandaio, a l'església de Tots Sants a Florència; i era parent de Marcus Vespucci, casat amb Simonetta Cattanei, la Venus pintada per Botticelli en dues de les seves pintures (La primavera i El naixement de Venus).

Però també és que Amerigo Vespucci va donar nom als Estats Units. Tradicionalment s'ha pensat que va ser Martin Waldseemüller qui, en el seu famós "mapa del món" de 1507 (Universalis Cosmographia), va encunyar amb aquest nom el Mundus Novus identificat per Vespucci. Fins aquell moment es creia que el nou món era simplement la costa oriental d'Àsia. És per això que el mapa mundial de Waldseemüller es considera el primer en què Amèrica està separada d'Àsia.

Una troballa important de mitjans del segle XIX demoleix aquesta hipòtesi: en els papers de Windsor de Leonardo, catalogats amb els números 232 b i 233 a, es va trobar un antic mapa, que fa ús d'una projecció cartogràfica certament única. I el que és més cridaner: en aquest mapa el nou continent apareix separat d'Àsia (encara que no entén el Golf de Mèxic) i oh sorpresa! Es diu Amèrica. Això podria indicar simplement que es va fer després del mapa mundial de Waldseemüller de 1507; Però tot indica que és abans.

Va ser Leonardo da Vinci qui va anomenar Amèrica? No falten raons per pensar que la resposta a aquesta pregunta és sí.

El Mapamundi de Leonardo da Vinci és un mapa fet en projecció octant, trobat a la Windsor Library per R.H. Major, qui li va posar la data de 1514, però aquesta data és dubtosa[1] atès que Florida està dibuixada com una illa amb el nom de Terra Florida,[2] i sabem que en el Mapa de Juan de la Cosa del 1500 i en el Planisferi de Cantino del 1502 apareix com una península, per tant hauria de ser anterior al 1500. De fet Fernando Colón l'esmenta abans de 1492: "y al volver descubrieron la isla de flores .."[1]

El mapa mostra tota la informació que Amerigo Vespucci va portar dels seus viatges i entre les particularitats esmentades per Major n'hi ha una de molt especial: a Bahia de Brasil l'anomena Abatia, que podria venir del català "Badia", l'única llengua romanç en què Baía en portuguès es tradueix com BADIA.[2]

Descripció

Va ser el primer mapa d'aquest tipus. L'esfera del món està dividida en vuit triangles esfèrics equilàters. Els vuit triangles estan orientats d'una manera similar a la de dos trèvol de quatre fulles[3] un al costat de l'altre, estant els pols de la terra situats al centre de cada trèvol. Un costat de cadascun dels vuit triangles, (l'oposat al centre del pseudo trèvol), és una quarta part de l'equador, els dos restants (els que convergeixen al centre del pseudo trèvol), són la quarta part dels dos Meridians que amb l'equador seccionen el món en els vuit octants.[4] El va documentar Richard Henry Major en el seu comunicat Memoir on a mappemonde by Leonardo da Vinci, being the earliest map hitherto known containing the name of America.[2]

Importància

A part del topònim és notable com a mínim pel següent:[1][2]

Va ser un dels primers mapes del món a utilitzar el nom "Amèrica", juntament amb el de Waldseemüller

Dibuixa Florida com una illa amb el nom Terra Florida

Va ser un dels primers mapes del món a establir un continent en el pol sud.

Descobriments de Florida

El 2 d'abril de 1513, Ponce de León va veure una terra que va creure que era una altra illa, i la va anomenar La Florida, en reconeixement del paisatge verd i perquè era Pasqua Florida.

Aquest nom "Florida" (en castellà "Florencia") segons la versió oficial diu precisament que la va batejar Ponce de León "perquè la va veure en Pasqua Florida." però pel que sembla ja es refereix a ella amb aquest nom a l'aspecte d'allò que pensaven que era una illa els que la van veure per 1a vegada.. de fet Leonardo (mort el 1519) ja l'anomena "Terra Florida" abans que Ponce de León hi arribés i en prengué possessió en la Pasqua Florida (2 d'abril de 1513).

Florida apareix com a península en el Mapa de Juan de la Cosa del 1500

Florida apareix com a península en el Planisferi de Cantino de 1502

Fernando Colón la cita com "isla de flores": "y al volver descubrieron la isla de flores .."

Controvèrsia sobre l'autoria

L'autoria del mapamundi per part de Leonardo no és universalment acceptada, alguns autors estan completament contra qualsevol contribució mínima d'ell, en el mapa o en la Projectió octant que va utilitzar; entre ells, Henry Harrisse (1892), o Eugène Müntz (1899 - citant l'autoritat de Harrisse de 1892).[5][6]

Altres experts accepten explícitament l'autoria d'ambdós (mapa i projectió: "...the eight of a supposed globe represented in a plane.."), completament com un treball de Leonardo, descrivint la Projectió octant com la primera d'aquest tipus, entre ells, R.H. Major (1865) en el seu treball Memoir on a mappemonde by Leonardo da Vinci, being the earliest map hitherto known containing the name of America,[2][7] Grothe, la "Enciclopedia universal ilustrada europeo-americana" (1934),[8] Snyder en el seu llibre Flattening the earth (1993),[9] Christoher Tyler en el seu treball (2014) "Leonardo da Vinci's World Map",[10] José Luis Espejo en el seu llibre (2012) "Los mensajes ocultos de Leonardo Da Vinci",[1] o David Bower en el seu treball (2012) "The unusual projection for one of John Dee's maps of 1580".[11]

Finalment hi ha alguns experts que també accepten explícitament l'autoria teòrica d'ambdós (del mapa i de la seva projectió) com original de Leonardo, tot i que deixant en suspens la mà directa del florentí en el treball, atribuint l'autoria de la feina a un dels seus deixebles, com és el cas d'Adolf Erik Nordenskiöld que diu en el seu llibre "Facsimile-Atlas" (1889) confirmat per Dutton (1995) i molts altres: "...on account of the remarkable projection..not by Leonardo himself, but by some ignorant clerk."(A compte de la notable projectió..No per Leonardo mateix,sinó per algun empleat ignorant.), o Keunig (1955) sent més precís: ..by one of his followers at his direction.." (..Per un dels seus seguidors sota la seva direcció).[12].".[13]

Mapamundi original (Windsor Library)

Referències

- ? Anar a :1,0 1,1 1,2 1,3 José Luis Espejo Pérez. Los mensajes ocultos de Leonardo Da Vinci. Editorial Base, 2012, p. 60–67. ISBN 978-84-15706-00-7.
- ? Anar a :2,0 2,1 2,2 2,3 2,4 2,5 Major, Richard Henry. Memoir on a mappemonde by Leonardo da Vinci, being the earliest map hitherto known containing the name of America, now in the Royal Collection at Windsor. (pdf). London: J.B. Nicholls and Sons, 1865 [Consulta: 21 març 2015].
- ? Proiezioni a ottanti[Enllaç no actiu]
- ? John P. Snyder. Flattening the Earth: Two Thousand Years of Map Projections. University of Chicago Press, 5 desembre 1997, p. 40–. ISBN 978-0-226-76747-5.
- ? Henry Harrisse. Bibliotheca Americana Vetustissima: A Description of Works Relating to America Published Between the Years 1492 and 1551. Librairie Tross, 1872.
- ? Eugène Müntz. Leonardo da Vinci. Parkstone International, 8/5/2012, p. 97–. ISBN 978-1-78160-387-1.
- ? Grothe, Hermann. Leonardo da Vinci als Ingenieur and Philosoph (pdf). Berlin: Berlin: Nicolaische, 1874 [Consulta: 20 setembre 2015].
- ? Enciclopedia universal ilustrada europeo-americana: "...así el mapa de leonardo en ocho segmentos estaba destinado a un globo...". J. Espasa, 1934.
- ? Snyder, John P. Flattening the Earth: Two Thousand Years of Map Projections. University of Chicago Press, 1997, p. 40. ISBN 978-0-226-76747-5.
- ? Tyler, Christofer. Leonardo da Vinci's World Map (pdf). London: J.B. Nicholls and Sons, 1865 [Consulta: 21 març 2015].
- ? Bower, David I. «The unusual projection for one of John Dee's maps of 1580». The Cartographic Journal, 49, 1, febrer 2012, p. 55–61. DOI: 10.1179/1743277411y.0000000015.
- ? Geoffrey H. Dutton. A Hierarchical Coordinate System for Geoprocessing and Cartography. Springer, 1999. ISBN 978-3-540-64980-9.
- ? Keuning, Johannes «The history of geographical map projections until 1600». Imago Mundi, 12, 1, gener 1955, p. 1–24. DOI: 10.1080/03085695508592085.

Vegeu també

Projecció octant
Hakluyt Society
Còdex Atlanticus
Cartografia portolana
Mapamundi de Domingos Teixeira

Bibliografia

Muntz, Eugenio. Leonardo da Vinci, el sabio, el artista, el pensador. Barcelona: Círculo Latino, 2005. ISBN 978-84-96129627. (traducció de l'obra de 1896)

Enllaços externs

Portolan-Chart-Lines
Navegació medieval

Articles de Manel Capdevila a les wikipedies sobre aquest tema

https://en.wikipedia.org/wiki/Leonardo%27s_world_map

https://ca.wikipedia.org/wiki/Mapamundi_de_Leonardo

https://es.wikipedia.org/wiki/Mapamundi_de_Leonardo

https://en.wikipedia.org/wiki/Octant_projection

https://ca.wikipedia.org/wiki/Projecci%C3%B3_octant

https://es.wikipedia.org/wiki/Proyecci%C3%B3n_octante

https://fr.wikipedia.org/wiki/Projection_en_octant

https://it.wikipedia.org/wiki/Proiezione_ottante_di_Leonardo

Índex:

Leonardo da Vinci i el descobriment d'Amèrica

El mite del continent perdut

Mapa del món de Leonardo da Vinci

Leonardo: El nou món segons Vespucci

Quan i com va fer Leonardo el seu mapa?

Leonardo i Vespucci, una relació única

QUADRE DE TEXT 1: Leonardo com a cartògraf

QUADRE DE TEXT 2: El "predescobriment" dels Estats Units

Quadre de text 3: El "secret"

QUADRE DE TEXT 4: Una al·lusió al blat de moro en els escrits de Leonardo?